

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

4 octombrie 2018 *

„Trimitere preliminară – Sisteme de garantare a depozitelor – Directiva 94/19/CE – Articolul 1 punctul 3 subpunctul (i) – Articolul 10 alineatul (1) – Noțiunea «depozit indisponibil» – Răspunderea unui stat membru pentru prejudicii cauzate particularilor prin încălcări ale dreptului Uniunii – Încălcare suficient de gravă a dreptului Uniunii – Autonomia procedurală a statelor membre – Principiul cooperării loiale – Articolul 4 alineatul (3) TUE – Principiile echivalenței și efectivității”

În cauza C-571/16,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Administrativen sad – Varna (Tribunalul Administrativ din Varna, Bulgaria), prin decizia din 4 noiembrie 2016, primită de Curte la 14 noiembrie 2016, în procedura

Nikolay Kantarev

împotriva

Balgarska Narodna Banka,

cu participarea:

Okrazhna prokuratura – Varna,

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din domnul J. L. da Cruz Vilaça (raportor), președinte de cameră, domnii E. Levits, A. Borg Barthet, doamna M. Berger și domnul F. Biltgen, judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru domnul N Kantarev, de K. Boncheva și de M. Ekimdzhiev, адвокати;
- pentru Balgarska Narodna Banka, de A. Kalaydzhiev, de R. Georgiev și de M. Kalaydzhieva, адвокати;

* Limba de procedură: bulgara.

– pentru Comisia Europeană, de P. Mihaylova, de A. Steiblytė și de H. Krämer, în calitate de agenți,
după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 7 iunie 2018,
pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 1 punctul 3 subpunctul (i) și a articolului 10 alineatul (1) din Directiva 94/19/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 30 mai 1994 privind sistemele de garantare a depozitelor (JO 1994, L 135, p. 5, Ediție specială, 06/vol. 2, p. 163), astfel cum a fost modificată prin Directiva 2009/14/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 martie 2009 (JO 2009, L 68, p. 3) (denumită în continuare „Directiva 94/19”).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnul Nikolay Kantarev, pe de o parte, și Balgarska Narodna Banka (Banca Națională a Bulgarei, denumită în continuare „BNB”), pe de altă parte, în legătură cu prejudiciul pe care domnul Kantarev l-ar fi suferit din cauza plății pretins tardive a garanției depozitelor, în temeiul unor fonduri înscrise într-un cont curent deschis la Korporativna Targovska Banka (denumită în continuare „Banca KTB”) și devenite indisponibile.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Directiva 94/19

- 3 Primul, al doilea, al patrulea, al optulea, al nouălea, al unsprezecelea, al douăzeci și unulea, precum și al douăzeci și patrulea considerent ale Directivei 94/19 enunță:

„întrucât, în conformitate cu obiectivele tratatului, dezvoltarea armonioasă a activităților instituțiilor de credit din cadrul Comunității ar trebui promovată prin eliminarea tuturor restricțiilor privind dreptul de stabilire și libertatea de a furniza servicii, consolidând în același timp stabilitatea sistemului bancar și protecția depunătorilor;

întrucât, în condițiile eliminării restricțiilor privind activitățile instituțiilor de credit, ar trebui acordată atenția necesară situației care ar putea apărea în cazul în care depozitele plasate la o instituție de credit care are sucursale în alte state membre ar deveni indisponibile; întrucât este indispensabilă asigurarea unui nivel minim armonizat al protecției depozitelor, indiferent de locul în care acestea sunt plasate în cadrul Comunității; întrucât această protecție a depozitelor este la fel de importantă pentru realizarea pieței bancare unice ca și regulile prudentiale;

[...]

întrucât costurile pe care le suportă o instituție de credit pentru a participa la un sistem de garantare a depozitelor nu au legătură cu pierderile care ar putea apărea ca urmare a unei retrageri masive a depozitelor bancare, nu numai de la instituția de credit aflată în dificultate, ci și de la instituții sănătoase, datorită faptului că depunătorii își pierd încrederea în soliditatea sistemului bancar;

[...]

întrucât armonizarea trebuie să se limiteze la elementele principale ale sistemelor de garantare a depozitelor și trebuie să asigure, într-o perioadă de timp foarte scurtă, vărsământul cu titlu de garanție calculată pe baza unui nivel minim armonizat;

întrucât sistemele de garantare a depozitelor trebuie să intervină de îndată ce depozitele devin indisponibile;

[...]

întrucât armonizarea sistemelor de garantare a depozitelor în cadrul Comunității nu readuce în discuție existența sistemelor operaționale destinate să protejeze instituțiile de credit, în special prin asigurarea solvabilității și lichidității acestora, astfel încât depozitele aflate la instituțiile de credit, inclusiv sucursalele lor înființate în alte state membre, să nu devină indisponibile; întrucât astfel de sisteme alternative având un scop de protecție diferit pot, sub rezerva îndeplinirii unor anumite condiții, să fie considerate de către autoritățile competente ca satisfăcând obiectivele prezentei directive; întrucât este rolul autorităților competente respective să verifice îndeplinirea acelor condiții;

[...]

întrucât informația este un element esențial pentru protejarea depunătorului și, în consecință, trebuie să facă în egală măsură obiectul unui număr minim de dispoziții obligatorii; [...]

[...]

întrucât prezenta directivă nu poate avea drept rezultat faptul că statele membre sau autoritățile lor competente sunt răspunzătoare față de depunători, în măsura în care au asigurat introducerea și recunoașterea oficială a unuia sau a mai multor sisteme de garantare a depozitelor sau a uneia sau a mai multor instituții de credit care să asigure compensarea sau protejarea depunătorilor, potrivit condițiilor prevăzute în prezenta directivă.”

4 Articolul 1 punctul 1 primul paragraf și punctul 3 din această directivă prevede:

„În sensul prezentei directive:

1. «depozit» înseamnă orice sold creditor rezultat din fondurile rămase într-un cont sau din situații temporare care derivă din operațiuni bancare normale și pe care o instituție de credit trebuie să îl plătească în conformitate cu condițiile legale și contractuale aplicabile, precum și orice creanță evidențiată printr-un titlu de creanță emis de o instituție de credit;

[...]

3. «depozit indisponibil» înseamnă un depozit datorat și exigibil care nu a fost plătit de către o instituție de credit în condițiile legale și contractuale care îi sunt aplicabile, dacă:

- (i) autoritățile competente au constatat că, din punctul lor de vedere, instituția de credit în cauză pare să nu fie capabilă, pentru moment și din motive legate direct de situația sa financiară, să plătească depozitul și să nu aibă, pe termen scurt, nicio perspectivă de a putea să o facă.

Autoritățile competente fac această constatare cât mai curând posibil și în orice caz nu mai târziu de cinci zile lucrătoare de la data la care au stabilit pentru prima oară că acea instituție de credit nu a plătit depozitele datorate și exigibile; sau

- (ii) o autoritate judiciară a dat o hotărâre, din motive direct legate de situația financiară a instituției de credit, care are efectul de a suspenda exercitarea dreptului depunătorilor de a-și recupera creanțele, în cazul în care această hotărâre intervine înainte de constatarea menționată la punctul (i).”

- 5 Articolul 7 alineatele (1) și (1a) din directiva menționată prevede:

„(1) Statele membre se asigură că nivelul de garantare pentru depozitele agregate ale fiecărui deponent este de cel puțin 50 000 [de euro] în caz de indisponibilitate a depozitelor.

(1a) Până la 31 decembrie 2010, statele membre se asigură că nivelul de garantare pentru depozitele agregate ale fiecărui deponent este stabilit la 100 000 [de euro] în caz de indisponibilitate a depozitelor.

[...]”

- 6 Potrivit articolului 10 alineatul (1) din aceeași directivă:

„Sistemele de garantare a depozitelor trebuie să poată plăti creanțele, verificate în mod corespunzător, ale deponenților, aferente depozitelor indisponibile în termen de douăzeci de zile lucrătoare de la data la care autoritățile competente relevante efectuează o constatare în conformitate cu articolul 1 punctul 3 subpunctul (i) sau de la data la care o autoritate judecătorească a pronunțat o hotărâre în conformitate cu articolul 1 punctul 3 subpunctul (ii). Acest termen include colectarea și transmiterea datelor exacte referitoare la deponenți și depozite, care sunt necesare pentru verificarea creanțelor.

În circumstanțe absolut excepționale, sistemul de garantare a depozitelor poate solicita autorităților competente o prelungire a termenului. O astfel de prelungire nu poate depăși zece zile lucrătoare.

[...]”

Directiva 2009/14

- 7 Considerentele (11) și (12) ale Directivei 2009/14 enunță:

„(11) Mai mult, în cazurile în care plata compensațiilor este declanșată de o constatare a autorităților competente, perioada de decizie de 21 de zile prevăzută în prezent ar trebui redusă la cinci zile lucrătoare, pentru a nu împiedica efectuarea rapidă a plății compensațiilor. Cu toate acestea, autoritățile competente ar trebui, mai întâi, să constate că o instituție de credit nu a plătit depozitele datorate și exigibile. Această constatare ar trebui să fie supusă procedurilor judiciare sau administrative din statele membre.

(12) Depozitele pot fi considerate indisponibile în cazul în care măsurile de intervenție timpurie sau de reorganizare nu au dat rezultate. Acest fapt nu ar trebui să împiedice autoritățile competente să depună în continuare eforturi în vederea restructurării în perioada în care se efectuează plata compensațiilor.”

Dreptul bulgar

- 8 Закон за отговорността на държавата и обштините за вреди (Legea privind răspunderea statului și a comunelor pentru prejudicii) (DV nr. 60 din 5 august 1988, denumită în continuare „Legea privind răspunderea statului”) prevede la articolul 1 alineatele (1) și (2):

„(1) Statul și comunele răspund pentru prejudiciile rezultate din acte și din acțiuni/omisiuni ilicite ale organelor administrative sau ale funcționarilor lor, în cadrul sau cu ocazia executării activității administrative, în dauna unor persoane fizice și juridice.

(2) Acțiunile formulate în temeiul alineatului (1) sunt examinate în conformitate cu procedura prevăzută de Administrativnoprotsesualen kodeks [Codul de procedură administrativă] [...]"

- 9 Articolul 8 alineatele (1) și (3) din această lege prevede:

„(1) Repararea prejudiciilor cauzate în condițiile prevăzute la articolul 1 alineatul (1), la articolul 2 alineatul (1) și alineatul (2), la articolul 2a și la articolul 2b alineatul (1) poate fi solicitată potrivit procedurii prevăzute de prezenta lege, iar nu potrivit procedurii de drept comun.

[...]

(3) În cazul în care o lege sau un decret a prevăzut un mod specific de reparare, prezenta lege nu se aplică.”

- 10 Articolul 45 din Zakon za zadalzheniata i dogovorite (Legea privind obligațiile și contractele) (DV nr. 275 din 22 noiembrie 1950) prevede:

„Cel care este vinovat de cauzarea unui prejudiciu altei persoane este obligat să îl repare. În toate cazurile de prejudicii care rezultă dintr-o faptă ilicită, vinovăția se prezumă până la proba contrarie.”

- 11 În temeiul articolului 49 din Legea privind obligațiile și contractele:

„Cel care a încredințat altei persoane o sarcină răspunde pentru prejudiciile cauzate de aceasta în cadrul sau cu ocazia executării acestei sarcini.”

- 12 Zakona za garantirane na vlogovete v bankite (Legea privind garantarea depozitelor bancare) (DV nr. 49 din 29 aprilie 1998) reglementează instituirea, funcțiile și activitatea Fondului pentru garantarea depozitelor bancare (denumit în continuare „Fondul”). Conform articolului 1a din Dispozițiile suplimentare din 2009 (DV nr. 44 din 12 iunie 2009), această lege transpune dispozițiile Directivelor 94/19 și 2009/14.

- 13 Articolul 23 alineatele (1), (2), (5) și (6) din această lege are următorul cuprins:

„(1) Fondul plătește datoriile băncii în cauză către deponenții acesteia până la plafonul de garantare, în cazul în care [BNB] a revocat autorizația bancară a băncii comerciale.

(2) Fondul plătește quantumurile garantate ale depozitelor prin intermediul unei bănci comerciale sau al unor bănci comerciale, desemnate de consiliul de administrație.

[...]

(5) Plata sumelor de către Fond începe cel târziu la 20 de zile lucrătoare de la data la care [BNB] a luat decizia menționată la alineatul (1).

(6) În circumstanțe excepționale, Fondul poate prelungi termenul prevăzut la alineatul (5) cu maximum 10 zile lucrătoare.”

- 14 Articolul 24 alineatul (1) din legea menționată prevede:

„(1) Începând cu data la care [BNB] a luat decizia prevăzută la articolul 23 alineatul (1), Fondul se subrogă în drepturile deponenților față de bancă până la plafonul de garantare, indiferent de quantum și de data la care Fondul a efectuat plăți în temeiul garanției către fiecare deponent.”

- 15 Zakona za Bulgarskata narodna banka (Legea privind Banca Națională a Bulgariei) (DV nr. 46 din 10 iunie 1997) reglementează statutul, obiectivele și competențele BNB.
- 16 Articolul 1 alineatul (1) din această lege prevede:
- „(1) [BNB] este banca centrală a Republicii Bulgaria. Ea este persoană juridică.”
- 17 Articolul 2 alineatul (6) din legea menționată prevede:
- „(6) [BNB] reglementează și pune în aplicare supravegherea activității exercitate de celelalte bănci stabilite pe teritoriul țării în vederea menținerii stabilității sistemului bancar și a protejării intereselor deponenților.”
- 18 Potrivit articolului 16 din aceeași lege, Consiliul de administrație al BNB, în special, „eliberează autorizații, refuză eliberarea de autorizații și revocă autorizațiile băncilor, ale operatorilor de sisteme de plată, ale instituțiilor de plată și ale instituțiilor emitente de monedă electronică în condițiile și potrivit modalităților stabilite prin lege; [...] plasează băncile sub supraveghere specială în condițiile și potrivit modalităților stabilite de Legea privind instituțiile de credit”.
- 19 Zakona za kreditnite institutsii (Legea privind instituțiile de credit) (DV nr. 59 din 21 iulie 2006) reglementează condițiile și procedura de autorizare, exercitarea activității, controlul respectării cerințelor prudențiale și încetarea activității instituțiilor de credit în scopul asigurării unui sistem bancar stabil, fiabil și sigur și al protejării intereselor deponenților, precum și obligațiile de difuzare de informații din partea BNB în domeniul reglementării și al supravegherii prudențiale a băncilor.
- 20 Potrivit articolului 1 alineatul (2) din Legea privind instituțiile de credit, BNB este „autoritatea competentă în Republica Bulgaria pentru supravegherea băncilor în sensul articolului 4 alineatul (1) punctul 40 din Regulamentul (UE) nr. 575/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 iunie 2013 privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012 (JO 2013, L 176, p. 1)”.
- 21 Articolul 36 alineatele (2) și (3) din această lege prevede:
- „(2) [BNB] revocă în mod obligatoriu autorizația eliberată unei bănci din cauza insolvabilității acesteia atunci când:
1. nu își mai execută, de peste 7 zile lucrătoare, angajamentul pecuniar devenit exigibil, dacă aceasta este direct legată de situația financiară a acestei bănci, iar [BNB] apreciază că aceasta nu își va putea executa angajamentele pecuniare devenite exigibile într-un termen acceptabil sau
 2. capitalurile sale proprii au o valoare negativă.
- (3) [BNB] ia decizia prevăzută la alineatul (2) în termen de cinci zile lucrătoare de la constatarea stării de insolvență.”
- 22 Articolul 79 alineatul (8) din legea menționată prevede:
- „[BNB], organele sale și persoanele împuternicite de acestea nu răspund pentru prejudiciile cauzate în exercitarea sarcinilor lor de supraveghere, cu excepția cazului când au acționat cu intenție.”
- 23 Articolul 115 din Legea privind instituțiile de credit are următorul cuprins:
- „(1) În scopul redresării unei bănci expuse unui risc de insolvență, [BNB] poate plasa această bancă sub supraveghere specială.

(2) O bancă este expusă unui risc de insolvență:

1. atunci când rata totală a fondurilor proprii a băncii este inferioară nivelului minim stabilit sau
2. atunci când [BNB] consideră că activele lichide ale băncii nu vor fi suficiente pentru a permite băncii să își execute angajamentele în ziua în care vor fi exigibile sau
3. atunci când banca nu a executat în termenul impus unul sau mai multe angajamente devenite exigibile față de creditorii săi.

[...]”

24 Potrivit articolului 116 din legea menționată:

„(1) În cazurile prevăzute la articolul 115 alineatul (1), [BNB] plasează banca în cauză sub supraveghere specială și:

1. desemnează curatorii, dacă aceștia nu au fost desemnați anterior, și stabilește competențele lor;
2. stabilește durata și modalitățile supravegherii speciale.

(2) În cazurile prevăzute la alineatul (1), [BNB] poate:

1. să reducă dobânzile pe angajamentele băncii la valoarea lor medie pe piață;
2. să întrerupă total sau parțial, pentru o perioadă determinată, executarea tuturor angajamentelor sau a anumitor angajamente ale acestei bănci;
3. să restrângă total sau parțial activitatea acesteia;

[...]”

25 Articolul 119 alineatul (5) din legea menționată prevede:

„(5) În cazurile prevăzute la articolul 116 alineatul (2) punctul 2, banca nu este responsabilă din punct de vedere financiar pentru neexecutarea angajamentelor a căror executare a fost întreruptă în urma supravegherii speciale. În timpul punerii sub supraveghere specială nu se aplică nici dobânzi de întârziere, nici dobânzi pentru neexecutarea angajamentelor pecuniare ale băncii a căror executare a fost întreruptă, însă sunt datorate dobânzi convenționale asupra unor astfel de angajamente, dar sunt plătite după ridicarea punerii sub supraveghere specială.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

26 La 4 martie 2014, domnul Kantarev a încheiat cu Banca KTB un contract-cadru privind servicii de plată, precum și un act adițional la respectivul contract privind deschiderea unui cont curent. Acest act adițional indica printre altele că cuantumurile depuse în contul respectiv erau acoperite de Fond. În plus, cuantumurile depuse în acest cont trebuiau să producă dobânzi cu rată fixă, care trebuiau plătite în contul menționat o dată pe an sau la data închiderii aceluiași cont și care erau de asemenea acoperite de Fond.

27 Întrucât Banca KTB s-a confruntat cu o criză de lichidități în urma unei retrageri masive de depozite pe care le deținea, reprezentanții săi au solicitat BNB, la 20 iunie 2014, punerea sub supraveghere specială a acestei instituții de credit. De asemenea, ei au informat-o pe aceasta cu privire la

suspendarea plăților și a tuturor operațiunilor bancare ale instituției respective. Printr-o decizie din aceeași zi, Consiliul de administrație al BNB a pus Banca KTB sub supraveghere specială pentru o durată de trei luni. Executarea angajamentelor acestei instituții de credit a fost suspendată și activitatea sa restrânsă. Au fost numiți curatori, însărcinați de către BNB să efectueze printr-un auditor extern o evaluare a activelor și a datoriilor acestei instituții.

- 28 Din această evaluare a reieșit că rezultatul financiar al Băncii KTB era negativ și că aceasta nu îndeplinea cerințele în materie de fonduri proprii prevăzute de reglementarea Uniunii. În consecință, BNB, printr-o decizie din 6 noiembrie 2014, în primul rând, a revocat autorizația bancară a Băncii KTB, în al doilea rând, a stabilit că trebuiau luate măsuri pentru deschiderea unei proceduri de insolvență împotriva acesteia și, în al treilea rând, a decis că Fondul trebuie informat în acest sens.
- 29 Contul reclamantului din litigiul principal a fost închis din oficiu la această dată, ceea ce a declanșat, în temeiul dreptului bulgar, rambursarea depozitului domnului Kantarev în temeiul garantării depozitelor.
- 30 La 4 decembrie 2014, o instituție de credit bulgară, însărcinată de către Fond să ramburseze depozitele deținute de Banca KTB, i-a plătit domnului Kantarev un quantum de 86 973,81 leva bulgărești (BGN) (aproximativ 44 465 de euro), acest quantum cuprinzând dobânzile datorate la 6 noiembrie 2014, data revocării autorizației Băncii KTB, și anume 2 673,81 BGN. În această privință, până la 1 iulie 2014, rata dobânzii aplicate depozitului reclamantului din litigiul principal era conformă condițiilor contractuale, însă începând cu această dată și până la 6 noiembrie 2014, rata dobânzii aplicată a fost cea stabilită prin decizia Consiliului de administrație al BNB din 30 iunie 2014, care a efectuat o reducere a ratelor dobânzii aplicate depozitelor Băncii KTB.
- 31 În continuare, Sofiyski gradski sad (Tribunalul Orașului Sofia, Bulgaria) a declarat, printr-o hotărâre din 22 aprilie 2015, că starea de insolvență a Băncii KTB a început la 6 noiembrie 2014. BNB a contestat această parte a hotărârii în cadrul apelului declarat la Sofiyski apelativen sad (Curtea de Apel din Sofia), care a anulat hotărârea instanței de prim grad, considerând că data care trebuie reținută este data de 20 iunie 2014, la care capitalurile proprii ale Băncii KTB au devenit negative.
- 32 La începutul anului 2016, domnul Kantarev a introdus o acțiune la Administrativen sad Varna (Tribunalul Administrativ din Varna, Bulgaria), întemeiată pe articolul 4 alineatul (3) TUE, împotriva BNB, arătând că, independent de prevederile Legii privind garantarea depozitelor bancare, această instituție ar fi trebuit să constate indisponibilitatea depozitelor conform articolului 1 punctul 3 subpunctul (i) din Directiva 94/19, cu alte cuvinte în termen de cinci zile lucrătoare de la adoptarea deciziei de punere sub supraveghere specială a Băncii KTB. În consecință, BNB ar fi săvârșit o încălcare a dreptului Uniunii care îi dă dreptul la reparație. În această privință, domnul Kantarev arată că rambursarea tardivă a depozitului său i-ar fi cauzat un prejudiciu corespunzător dobânzilor de întârziere.
- 33 Prin ordonanța din 12 martie 2016, instanța de trimitere a întrerupt procedura în litigiul principal pentru motivul că nu sunt întrunite condițiile de aplicare enunțate la articolul 1 alineatul (1) din Legea privind răspunderea statului. Însă această ordonanță a fost anulată de Varhoven administrativen sad (Curtea Administrativă Supremă, Bulgaria) printr-o ordonanță din 18 iulie 2016. În această ordonanță, instanța menționată a dat indicații instanței de trimitere cu privire la mai multe elemente de apreciat în vederea soluționării litigiului.
- 34 Luând în considerare aceste indicații, instanța de trimitere consideră că soluționarea acțiunii formulate de domnul Kantarev depinde, în primul rând, de chestiunea dacă trebuie angajată răspunderea BNB în conformitate cu condițiile enunțate la articolul 1 alineatul (1) din Legea privind răspunderea statului sau în conformitate cu condițiile enunțate de Legea privind obligațiile și contractele. Ea precizează, în această privință, că jurisprudența instanțelor bulgare este contradictorie în ceea ce privește competența instanțelor – civile sau administrative – de a examina acțiuni în repararea prejudiciilor rezultate dintr-o încălcare a dreptului Uniunii. Aceasta adaugă că Varhoven administrativen sad (Curtea

Administrativă Supremă) a adoptat o jurisprudență contradictorie, statuând, în anumite cazuri, că, întrucât BNB nu este nici un organ al puterii executive, nici un organ finanțat prin bugetul de stat, Legea privind răspunderea statului nu se aplică acesteia și, în alte cazuri, că BNB trebuia considerată un organism care dispune de prerogative de putere publică, această lege fiind considerată aplicabilă.

- 35 Instanța de trimitere arată de asemenea că există diferențe substanțiale între procedura și condițiile de angajare a răspunderii prevăzute de Legea privind răspunderea statului și de Legea privind obligațiile și contractele. Astfel, Legea privind răspunderea statului, care se aplică numai în cazul în care prejudiciul rezultă dintr-un act ilegal anulat sau dintr-o acțiune ori inacțiune ilegală a administrației, a instituit un regim de răspundere obiectivă. În temeiul acestei legi, reclamantul trebuie să achite o taxă simplă la data introducerii acțiunii și poate sesiza instanțele de la domiciliul său. În schimb, în cadrul unei acțiuni întemeiate pe Legea privind obligațiile și contractele, reclamantul trebuie să plătească statului o taxă corespunzătoare unui anumit procent din valoarea litigiului și trebuie să sesizeze instanțele de la domiciliul pârâtului sau de la locul unde s-a produs fapta prejudiciabilă. Se mai impune, drept condiție de fond a unei acțiuni precum cea din litigiul principal, ca reclamantul să dovedească existența unei vinovății a BNB sau a unui comportament intenționat al acestei instituții.
- 36 În al doilea rând, cu privire la fond, ar fi de competența instanței de trimitere să examineze dacă BNB trebuia să ia decizia prevăzută la articolul 1 punctul 3 subpunctul (i) din Directiva 94/19, astfel încât ar fi necesar, pentru soluționarea litigiului, să se știe dacă această dispoziție a fost transpusă corect în legislația bulgară. În acest cadru, ea ridică problema condițiilor prevăzute de această directivă pentru a declara indisponibilitatea depozitelor, în vederea examinării datei la care acestea erau întrunite. În acest context, instanța de trimitere arată că, pe de o parte, pentru a declanșa punerea în aplicare a garantării depozitelor, BNB putea doar să revoce autorizația unei instituții de credit și, pe de altă parte, BNB a decis, înaintea revocării autorizației Băncii KTB, să o plaseze pe aceasta sub supraveghere specială pentru a o proteja de insolvență. În această privință, instanța de trimitere consideră că plata în temeiul garantării depozitelor de către Fond nu împiedică punerea sub supraveghere specială.
- 37 În al treilea rând, instanța de trimitere ridică în esență problema dacă articolul 1 punctul 3 subpunctul (i) și articolul 10 alineatul (1) din Directiva 94/19 conferă deponenților dreptul de a solicita reparație statului membru pentru încălcarea de către autoritatea competentă a termenului pentru constatarea indisponibilității depozitelor unei instituții de credit.
- 38 În această privință, jurisprudența națională ar fi din nou contradictorie. Unele acțiuni ale deponenților formulate împotriva BNB ar fi fost admise pentru motivul că aceasta a încălcat dispoziții din dreptul Uniunii care au efect direct, iar alte acțiuni ar fi fost respinse pentru motivele că întârzierea intervenită în rambursare era imputabilă Fondului, iar nu BNB, că rambursarea era imposibilă atât timp cât nu a fost revocată autorizația bancară a instituției în cauză sau că dispozițiile Directivei 94/19 nu aveau efect direct și că, dacă s-ar constata o iregularitate în transpunerea acestei directive, aceasta nu ar angaja răspunderea BNB, ci a statului în suși.
- 39 Instanța de trimitere consideră că BNB a săvârșit o încălcare a dreptului Uniunii, dar ridică problema dacă este vorba despre o „încălcare suficient de gravă”, în sensul dreptului Uniunii. Ea constată, în această privință, că măsura de redresare în cauză a fost decisă de BNB în interesul general, oferind astfel o protecție deponenților echivalentă celei prevăzute de Directiva 94/19 și că în această perioadă s-au aplicat dobânzi depozitelor.
- 40 În aceste condiții, Administrativen sad Varna (Tribunalul Administrativ din Varna) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Articolul 4 alineatul (3) TUE și principiile echivalenței și efectivității trebuie interpretate în sensul că permit, în lipsa [unei] reglementări naționale, stabilirea procedurii și competenței pentru acțiunile în despăgubire întemeiate pe încălcări ale dreptului Uniunii în funcție de autoritatea care a săvârșit încălcarea și de tipul acțiunii/omisiunii prin care s-a săvârșit încălcarea, în cazul în care

aplicarea acestor criterii are drept efect judecarea acțiunilor de către instanțe diferite din punctul de vedere al competenței materiale – instanțe civile sau de contencios administrativ –, conform unor regulamente de procedură diferite, Codul de procedură civilă și Codul de procedură administrativă, care prevăd plata unor taxe diferite – proporționale sau simple –, precum și dovedirea îndeplinirii unor condiții diferite, inclusiv existența vinovăției?

- 2) Articolul 4 alineatul (3) TUE și cerințele stabilite de Curtea de Justiție în Hotărârea din 19 noiembrie 1991, Francovich și alții (C-6/90 și C-9/90, EU:C:1991:428), trebuie interpretate în sensul că se opun ca acțiunile în despăgubire întemeiate pe încălcări ale dreptului Uniunii să [poată] fi judecate potrivit unei proceduri precum cea prevăzută la articolele 45 și 49 din Legea privind obligațiile și contractele, care prevede plata unei taxe proporționale și dovedirea vinovăției, sau potrivit unei proceduri precum cea prevăzută la articolul 1 din Legea privind răspunderea statului, care, deși prevede răspunderea obiectivă și cuprinde norme speciale care au drept obiectiv facilitarea accesului la justiție, se aplică doar prejudiciilor rezultate din acte ilicite anulate și din acțiuni/omisiuni ilicite ale organelor administrative și nu include încălcări ale dreptului Uniunii de către alte organe ale statului prin acțiuni/omisiuni neanulate în procedura corespunzătoare?
- 3) Articolul 1 punctul 3 subpunctul (i) și articolul 10 alineatul (1) din Directiva 94/19 trebuie interpretate în sensul că permit o abordare legislativă precum cea de la articolul 36 alineatul (3) din Legea privind instituțiile de credit și de la articolul 23 alineatul (5) din Legea privind garantarea depozitelor bancare (abrogată), potrivit căreia premisa că «instituția de credit în cauză pare să nu fie capabilă, pentru moment și din motive legate direct de situația sa financiară, să plătească depozitul și [...] să nu aibă, pe termen scurt, nicio perspectivă de a putea să o facă» este echivalentă cu stabilirea incapacității de plată a instituției și cu revocarea autorizației acesteia, iar sistemul de garantare a depozitelor trebuie să intervină din momentul revocării autorizației bancare?
- 4) Articolul 1 punctul 3 din Directiva 94/19 trebuie interpretat în sensul că, pentru calificarea unui depozit drept «indisponibil», indisponibilitatea acestuia trebuie constatată în mod expres de «autoritățile competente» după aprecierea realizată conform subpunctului (i) al acestei dispoziții sau permite ca, în cazul unei lacune în legislația națională, aprecierea și voința «autorității competente» să poată fi deduse din interpretarea altor acte ale acestei autorități, în speță, de exemplu, a Deciziei nr. 73 din 20 iunie 2014 a (Consiliul de administrație) al [BNB], prin care [Banca KTB] a fost pusă sub supraveghere specială, sau se prezumă din împrejurări precum cele din procedura principală?
- 5) În împrejurări precum cele din procedura principală, în care prin Decizia nr. 73 a Consiliului de administrație al [BNB] din 20 iunie 2014 au fost oprite toate plățile și tranzacțiile, iar în perioada 20 iunie 2014-6 noiembrie 2014 deponenții nu au putut depune cereri de plată și nu au avut acces la depozitele lor, se poate considera că toate depozitele garantate la vedere (de care se poate dispune fără o notificare prealabilă și care trebuie plătite imediat la cerere) au devenit indisponibile în sensul articolului 1 punctul 3 subpunctul (i) din Directiva 94/19 sau condiția că un depozit «datorat și exigibil care nu a fost plătit de către o instituție de credit» impune ca deponenții să fi solicitat instituției de credit să facă plata (prin cerere, ordin), fără ca aceasta să fi fost efectuată?
- 6) Articolul 1 punctul 3 subpunctul (i), articolul 10 alineatul (1) din Directiva 94/19 și considerentul (8) al Directivei 2009/14 trebuie interpretate în sensul că puterea de apreciere a «autorităților competente» în ceea ce privește analiza efectuată conform articolului 1 punctul 3 subpunctul (i) este în orice caz restricționată prin termenul prevăzut de a doua teză a subpunctului (i) [al articolului 1 punctul 3 din Directiva 94/19] sau în sensul că, în scopurile supravegherii speciale, precum cea prevăzută de articolul 115 din Legea privind instituțiile de credit, aceste articole permit ca depozitele să rămână indisponibile pentru o perioadă mai lungă decât cea prevăzută de Directiva 94/19?

- 7) Articolul 1 punctul 3 subpunctul (i) și articolul 10 alineatul (1) din Directiva 94/19 au efect direct și conferă titularilor depozitelor la o bancă care este afiliată la un sistem de garantare a depozitelor, în plus față de dreptul lor la despăgubire reglementat prin acest sistem, până la concurența sumei prevăzute de articolul 7 alineatul (1) din Directiva 94/19, și dreptul de a solicita stabilirea răspunderii statului pentru încălcarea dreptului Uniunii, prin chemarea în judecată a autorității obligate să constate indisponibilitatea depozitelor pentru plata de despăgubiri pentru prejudiciul suferit din cauza plății cu întârziere a depozitului, dacă decizia conform articolului 1 punctul 3 subpunctul (i) din aceeași directivă a fost luată după trecerea perioadei de cinci zile stabilite de [Directiva 94/19], iar această întârziere este cauzată de efectul unei măsuri de reorganizare menite să protejeze banca împotriva incapacității de plată și care a fost dispusă de această autoritate, sau permit, în împrejurări precum cele din procedura principală, o reglementare națională precum cea prevăzută de articolul 79 alineatul (8) din Legea privind instituțiile de credit, potrivit căreia [BNB], organele acesteia și persoanele împuternicite din aceasta răspund pentru prejudiciile cauzate în exercitarea sarcinilor de supraveghere doar dacă acestea au fost cauzate cu intenție?
- 8) O încălcare a dreptului Uniunii care constă în faptul că «autoritatea competentă» nu a adoptat o decizie conform articolului 1 punctul 3 subpunctul (i) din Directiva 94/19 reprezintă și, în cazul unui răspuns afirmativ, în ce condiții o «încălcare suficient de gravă», care poate antrena răspunderea unui stat membru pentru prejudicii, printr-o acțiune împotriva autorității de supraveghere și sunt relevante în acest sens următoarele împrejurări: a) Fondul nu a dispus de mijloace suficiente pentru a acoperi toate depozitele garantate, b) în perioada în care au fost oprite plățile, instituția de creditare a fost pusă sub supraveghere specială pentru protejarea acesteia împotriva incapacității de plată, c) depozitul reclamantului a fost plătit după ce [BNB] a constatat ineficacitatea măsurilor de redresare și [d)] s-a plătit depozitul reclamantului plus venitul din dobânzi, inclusiv pentru perioada 20 iunie 2014-6 noiembrie 2014?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la admisibilitate

- 41 Pentru a contesta admisibilitatea cererii de decizie preliminară, pe de o parte, BNB arată că întrebările adresate sunt lipsite de relevanță și nu prezintă nicio legătură cu faptele din cauza principală. În plus, ar reveni instanței naționale, iar nu Curții sarcina de a stabili dacă domnul Kantarev a suferit efectiv un prejudiciu și, în ipoteza în care s-ar constata o încălcare a Directivei 94/19, legiuitorul bulgar, singurul competent să transpună această directivă în drept național, ar fi unicul responsabil de transpunere. Pe de altă parte, BNB susține că din Hotărârea din 12 octombrie 2004, Paul și alții (C-222/02, EU:C:2004:606), rezultă că un particular nu poate solicita repararea prejudiciului cauzat de o supraveghere defectuoasă din partea autorității naționale de supraveghere a instituțiilor de credit din moment ce rambursarea deponenților prevăzută de Directiva 94/19 este garantată.
- 42 În această privință, în primul rând, trebuie amintit că procedura prevăzută la articolul 267 TFUE este un instrument de cooperare între Curte și instanțele naționale. Rezultă că numai instanțele naționale care sunt sesizate cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată au competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile fiecărei cauze, atât necesitatea unei hotărâri preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și relevanța întrebărilor pe care le adresează Curții (Hotărârea din 2 martie 2017, Pérez Retamero, C-97/16, EU:C:2017:158, punctul 20 și jurisprudența citată).
- 43 În consecință, dacă întrebările adresate de instanțele naționale au ca obiect interpretarea unei prevederi de drept al Uniunii, Curtea este, în principiu, obligată să se pronunțe (Hotărârea din 2 martie 2017, Pérez Retamero, C-97/16, EU:C:2017:158, punctul 21 și jurisprudența citată).

- 44 Cu toate acestea, refuzul de a se pronunța asupra unei întrebări preliminare adresate de o instanță națională este posibil atunci când este evident că interpretarea dreptului Uniunii solicitată nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal, atunci când problema este de natură ipotetică ori Curtea nu dispune de elementele de fapt sau de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care i-au fost adresate (Hotărârea din 2 martie 2017, Pérez Retamero, C-97/16, EU:C:2017:158, punctul 22 și jurisprudența citată).
- 45 Or, niciuna dintre aceste ipoteze nu se confirmă în speță. Astfel, instanța de trimitere a indicat că, în susținerea acțiunii în reparație formulate, reclamantul din litigiul principal invocă o aplicare incorectă a Directivei 94/19, precum și motivele pentru care răspunsurile la întrebările preliminare adresate îi par necesare pentru soluționarea litigiului principal.
- 46 În al doilea rând, referitor la argumentul întemeiat pe Hotărârea din 12 octombrie 2004, Paul și alții (C-222/02, EU:C:2004:606), articolul 267 TFUE permite întotdeauna unei instanțe naționale ca, în cazul în care consideră oportun, să adreseze Curții întrebări de interpretare (Hotărârea din 26 mai 2011, Stichting Natuur en Milieu și alții, C-165/09-C-167/09, EU:C:2011:348, punctul 52 și jurisprudența citată). Astfel, pertinența și domeniul de aplicare al acestei hotărâri vor trebui examinate în cadrul analizei de fond a întrebărilor adresate.
- 47 În consecință, este necesar să se considere cererea de decizie preliminară admisibilă.

Cu privire la fond

Cu privire la a treia și la a șasea întrebare

- 48 Prin intermediul celei de a treia și al celei de a șasea întrebări, care trebuie analizate împreună și în primul rând, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 1 punctul 3 și articolul 10 alineatul (1) din Directiva 94/19 trebuie interpretate în sensul că se opun, pe de o parte, unei legislații naționale potrivit căreia constatarea indisponibilității depozitelor depinde de insolvența instituției de credit și de revocarea autorizației bancare a acestei instituții și, pe de altă parte, derogării de la termenele prevăzute de aceste dispoziții pentru a se constata indisponibilitatea depozitelor și pentru a se rambursa aceste depozite, pentru motivul că ar fi necesar ca instituția de credit să fie plasată sub supraveghere.
- 49 În această privință, trebuie arătat că din modul de redactare a articolului 1 punctul 3 subpunctul (i) primul paragraf din Directiva 94/19 reiese în mod expres că condiția necesară și suficientă pentru a se constata indisponibilitatea unui depozit datorat și exigibil este că, din punctul de vedere al autorității competente, instituția de credit în cauză pare să nu fie capabilă, pentru moment și din motive legate direct de situația sa financiară, să plătească depozitul și să nu aibă, pe termen scurt, nicio perspectivă de a putea să o facă.
- 50 În plus, articolul 1 punctul 3 subpunctul (i) al doilea paragraf din Directiva 94/19 precizează că această constatare trebuie făcută de către respectivele autorități competente „cât mai curând” și „nu mai târziu de cinci zile lucrătoare de la data la care au stabilit pentru prima oară că [instituția de credit în cauză] nu a plătit depozitele datorate și exigibile”.
- 51 Din aceste dispoziții rezultă că constatarea indisponibilității depozitelor unei instituții de credit nu poate depinde de insolvența instituției de credit în cauză sau de revocarea autorizației sale bancare.
- 52 Astfel, pe de o parte, indisponibilitatea depozitelor trebuie constatată în termene foarte scurte, fără a aștepta îndeplinirea condițiilor necesare deschiderii unei proceduri de insolvență sau retragerii autorizației bancare.

- 53 Pe de altă parte, insolvența instituției de credit și revocarea autorizației bancare diferă de circumstanțele care figurează la articolul 1 punctul 3 subpunctul (i) din Directiva 94/19. Astfel, revocarea autorizației bancare a unei instituții de credit poate fi printre altele consecința neaderării la un fond de garantare a depozitelor, fără ca neapărat depozitele acestei instituții să fie indisponibile.
- 54 În plus, insolvența unei instituții de credit și revocarea autorizației bancare sunt de natură să indice că instituția de credit se confruntă cu dificultăți de durată. În schimb, din moment ce articolul 1 punctul 3 subpunctul (i) din Directiva 94/19 subordonează constatarea indisponibilității depozitelor faptului că instituția de credit nu pare „pentru moment” în măsură să restituie depozitele și că nu are, „pe termen scurt”, nicio perspectivă de a putea să o facă, această indisponibilitate poate fi temporară.
- 55 În consecință, constatarea indisponibilității depozitelor trebuie să intervină chiar în cazul unor dificultăți temporare, cu condiția ca instituția de credit în cauză să se afle în incapacitatea de a restitui depozitele datorate și exigibile și să nu aibă pe termen scurt nicio perspectivă de a putea să o facă.
- 56 Această interpretare este confirmată de dublul obiectiv urmărit de Directiva 94/19. În această privință, trebuie amintit că această directivă vizează, după cum indică primul și al patrulea considerent ale sale, deopotrivă să protejeze deponenții și să asigure stabilitatea sistemului bancar, evitându-se fenomenele de retragere masivă a depozitelor, nu numai de la instituția de credit aflată în dificultate, ci și de la instituții sănătoase, din cauza faptului că publicul își pierde încrederea în soliditatea acestui sistem (Hotărârea din 22 martie 2018, Anisimoviené și alții, C-688/15 și C-109/16, EU:C:2018:209, punctul 83).
- 57 Din perspectiva acestui dublu obiectiv, este imperativ ca garantarea depozitelor să intervină, astfel cum indică al optulea și al nouălea considerent ale acestei directive, într-o „perioadă de timp foarte scurtă” după ce depozitele unei instituții de credit devin indisponibile.
- 58 Astfel, pe de o parte, protecția deponenților impune ca depozitele lor să fie rambursate în cel mai scurt termen de la indisponibilizarea lor pentru ca aceștia să nu fie privați de economiile lor și să nu se afle, din această cauză, în imposibilitatea de a putea face față printre altele cheltuielilor lor cotidiene. Pe de altă parte, stabilitatea sistemului bancar impune de asemenea o rambursare rapidă a deponenților pentru a evita ca dificultățile financiare pe care le întâmpină o instituție de credit, chiar temporare, să determine un fenomen de retragere masivă a depozitelor și ca aceste dificultăți să se propage astfel către restul sistemului bancar.
- 59 Desigur, ținând seama de modul de redactare a articolului 1 punctul 3 subpunctul (i) din Directiva 94/19 și în special de faptul că această dispoziție precizează că autoritatea competentă trebuie să constate indisponibilitatea depozitelor atunci când, „din punctul [său] de vedere”, sunt întrunite condițiile necesare în acest scop, această autoritate dispune de o anumită marjă de apreciere. Însă o astfel de marjă de apreciere se referă la evaluarea condițiilor enunțate în această dispoziție, iar nu la aceste condiții ca atare și nici la momentul la care trebuie efectuată o asemenea constatare.
- 60 În ceea ce privește posibilitatea de a deroga de la termenul de constatare a indisponibilității depozitelor pentru ca instituția de credit să fie plasată sub supraveghere specială, trebuie arătat că termenul prevăzut la articolul 1 punctul 3 subpunctul (i) al doilea paragraf din Directiva 94/19 este, potrivit înseși formulării acestei dispoziții, un termen imperativ fără a fi prevăzută o derogare de la acest termen în nicio altă dispoziție a acestei directive.
- 61 În plus, a permite autorităților competente să deroge de la termenul prevăzut de Directiva 94/19 pentru a constata indisponibilitatea depozitelor pentru ca instituția de credit să fie plasată sub supraveghere specială ar contraveni cerinței de celeritate care decurge din această directivă. Astfel, rezultă atât din dublul obiectiv urmărit de directiva menționată, după cum este amintit la punctul 56 din prezenta hotărâre, cât și din reducerea acestui termen, de la 21 la 5 zile, formulată de Directiva 2009/14, că o asemenea constatare trebuie operată într-un termen foarte scurt.

- 62 Pe de altă parte, expunerea de motive a Propunerii de directivă a Consiliului privind sistemele de garantare a depozitelor din 4 iunie 1992 [COM(92) 188 final, JO 1992, C 163, p. 6], care a condus la adoptarea Directivei 94/19, indică, tocmai, că este necesar ca plata garanției depozitelor să se întemeieze pe constatarea obiectivă că un deponent a fost privat de fondurile pe care instituția de credit ar fi trebuit să i le restituie pentru „a accelera plata cuantumului garantat” și „ca această plată să nu fie legată de riscurile procedurilor de redresare și de lichidare a instituției în cauză”.
- 63 Desigur, considerentul (12) al Directivei 2009/14 enunță că „[d]epozitele pot fi considerate indisponibile în cazul în care măsurile de intervenție timpurie sau de reorganizare [a instituției de credit în cauză] nu au dat rezultate”.
- 64 Cu toate acestea, pe de o parte, acest considerent (12) nu se referă decât la posibilitatea ca depozitele să fie considerate indisponibile în caz de eșec al măsurilor de intervenție timpurie sau de reorganizare, fără a subordona constatarea indisponibilității împrejurării ca astfel de măsuri preventive să fi eșuat.
- 65 Pe de altă parte, este necesar să se observe că a doua teză a considerentului menționat precizează că această posibilitate „nu ar trebui să împiedice autoritățile competente să depună în continuare eforturi în vederea restructurării în perioada în care se efectuează plata compensațiilor” și implică, în consecință, că astfel de măsuri nu afectează constatarea indisponibilității depozitelor și nici rambursarea acestora.
- 66 Referitor la termenul de rambursare a depozitelor prevăzut la articolul 10 alineatul (1) din Directiva 94/19, din însuși modul de redactare a acestei dispoziții reiese că o prelungire a acestui termen este posibilă numai în prezența unor „circumstanțe absolut excepționale” și că această prelungire „nu poate depăși zece zile lucrătoare”.
- 67 Or, în ceea ce privește o instituție de credit în dificultate, punerea sub supraveghere specială a acesteia, pentru a o împiedica să devină insolubilă, nu constituie o circumstanță absolut excepțională, ci, dimpotrivă, o circumstanță inerentă situației unei astfel de instituții și măsurilor care pot fi adoptate în vederea remedierii acestei situații.
- 68 În orice caz, faptul că prelungirea termenului de rambursare a depozitelor este limitată la 10 zile lucrătoare demonstrează că această prelungire nu privește măsurile care ar putea fi adoptate pentru a împiedica insolvabilitatea acestei instituții, din moment ce astfel de măsuri necesită mai mult de 10 zile pentru a-și produce totalitatea efectelor.
- 69 Având în vedere toate aceste elemente, trebuie să se răspundă la a treia și la a șasea întrebare că articolul 1 punctul 3 și articolul 10 alineatul (1) din Directiva 94/19 trebuie interpretate în sensul că se opun, pe de o parte, unei legislații naționale potrivit căreia constatarea indisponibilității depozitelor depinde de insolvența instituției de credit și de revocarea autorizației bancare a acestei instituții și, pe de altă parte, derogării de la termenele prevăzute de aceste dispoziții pentru a constata indisponibilitatea depozitelor și pentru a rambursa aceste depozite, pentru motivul că ar fi necesar ca instituția de credit să fie plasată sub supraveghere specială.

Cu privire la a patra întrebare

- 70 Prin intermediul celei de a patra întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 1 punctul 3 subpunctul (i) din Directiva 94/19 trebuie interpretat în sensul că indisponibilitatea depozitelor deținute de o instituție de credit trebuie constatată printr-un act explicit al autorităților competente sau dacă poate fi dedusă din alte acte adoptate de aceste autorități, precum decizia BNB de a plasa Banca KTB sub supraveghere specială, ori prezumată din circumstanțe precum cele din litigiul principal.

- 71 În această privință, trebuie subliniat că articolul 1 punctul 3 subpunctul (i) din Directiva 94/19 se limitează la a enunța circumstanțele în care autoritățile competente trebuie să efectueze constatarea indisponibilității depozitelor unei instituții de credit, fără a indica forma pe care trebuie să o prezinte această constatare.
- 72 În aceste condiții, este necesar să se arate că, pe de o parte, în cadrul sistemului Directivei 94/19, constatarea indisponibilității depozitelor unei instituții de credit determină rambursarea acestor depozite de sistemele de garantare și, pe de altă parte, conform articolului 10 alineatul (1) din această directivă, această constatare este punctul de plecare al termenului în care trebuie să intervină această rambursare.
- 73 Astfel, ținând seama de aceste elemente, indisponibilitatea depozitelor unei instituții de credit, în sensul articolului 1 punctul 3 subpunctul (i) din Directiva 94/19, trebuie constatată în mod necesar printr-o decizie explicită a autorităților competente având ca obiect declararea acestei indisponibilități, din moment ce orice altă interpretare ar crea o situație de insecuritate pe care această directivă urmărește tocmai să o soluționeze.
- 74 Astfel, din al douăzeci și unulea considerent al Directivei 94/19 reiese că informarea deponenților este un element esențial pentru protecția lor. În plus, după cum se amintește la punctul 56 din prezenta hotărâre, această directivă urmărește realizarea a două obiective strâns legate, și anume stabilitatea sistemului bancar și protecția deponenților. Or, aceste obiective presupun ca deponenții să poată stabili cu certitudine că depozitele lor sunt indisponibile și momentul începând cu care vor face obiectul unei proceduri de rambursare pentru a evita orice panică ce ar risca să pericliteze stabilitatea sistemului bancar.
- 75 Pe de altă parte, întrucât constatarea indisponibilității determină rambursarea depozitelor, precum și punctul de plecare al termenului în care trebuie să intervină această rambursare, deponenții și fondurile de garantare a depozitelor trebuie să dispună de o decizie explicită, clară și precisă, care le permite să afle rapid și cu certitudine că, în urma evaluării care figurează la articolul 1 punctul 3 subpunctul (i) din Directiva 94/19, depozitele au fost declarate indisponibile. O asemenea decizie asigură, pe de o parte, că fondul de garantare a depozitelor este în măsură să inițieze o procedură de rambursare și să stabilească că termenul prevăzut la articolul 10 alineatul (1) din Directiva 94/19 a început să curgă și, pe de altă parte, că deponenții își pot valorifica drepturile conferite de această directivă.
- 76 Rezultă că trebuie adoptată o decizie explicită pentru a constata indisponibilitatea depozitelor și că aceasta trebuie adusă, încă de la adoptare, la cunoștința fondului de garantare a depozitelor.
- 77 În plus, indisponibilitatea depozitelor nu poate fi dedusă din alte acte adoptate de autoritatea națională competentă, precum punerea sub supraveghere specială a unei bănci, sau prezumată pe baza unor circumstanțe precum cele din litigiul principal, care nu urmează unei evaluări a indisponibilității depozitelor precum cea prescrisă la articolul 1 punctul 3 subpunctul (i) din Directiva 94/19.
- 78 Prin urmare, trebuie să se răspundă a patra întrebare că articolul 1 punctul 3 subpunctul (i) din Directiva 94/19 trebuie interpretat în sensul că indisponibilitatea depozitelor în sensul acestei dispoziții trebuie constatată printr-un act explicit al autorității naționale competente și nu poate fi dedusă din alte acte ale autorităților naționale, precum decizia BNB de a plasa Banca KTB sub supraveghere specială, și nici prezumată din circumstanțe precum cele din litigiul principal.

Cu privire la a cincea întrebare

- 79 Prin intermediul celei de a cincea întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 1 punctul 3 din Directiva 94/19 trebuie interpretat în sensul că constatarea indisponibilității unui depozit bancar, în sensul acestei dispoziții, este subordonată condiției ca titularul acestui depozit să fi formulat în prealabil, la instituția de credit în cauză, o cerere de retragere a fondurilor căreia nu i s-a dat urmare.
- 80 În această privință, din coroborarea articolului 1 punctul 1 cu articolul 1 punctul 3 subpunctul (i) din Directiva 94/19 rezultă că, chiar dacă depozitele trebuie restituite potrivit condițiilor legale și contractuale care le sunt aplicabile, aprecierea indisponibilității lor este, în schimb, determinată exclusiv de condițiile enunțate la articolul 1 punctul 3 subpunctul (i) din această directivă.
- 81 Or, această dispoziție nu prevede ca constatarea indisponibilității depozitelor să fie condiționată de o cerere de retragere a fondurilor căreia nu i s-a dat urmare.
- 82 Astfel, după cum în mod întemeiat arată Comisia Europeană, această constatare este legată de situația financiară obiectivă a instituției de credit și privește în mod general integralitatea depozitelor deținute de această instituție, iar nu fiecare dintre depozitele pe care le deține. Astfel, este suficient să se constate că respectiva instituție de credit nu a restituit anumite depozite și că sunt îndeplinite condițiile enunțate la articolul 1 punctul 3 subpunctul (i) din Directiva 94/19 pentru a fi pronunțată indisponibilitatea tuturor depozitelor deținute de aceeași instituție.
- 83 Pe de altă parte, dublul obiectiv urmărit de Directiva 94/19, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 56 din prezenta hotărâre, nu poate fi atins dacă se impune ca titularul unui depozit să fi depus la instituția de credit în cauză o cerere de retragere a fondurilor căreia nu i s-a dat urmare pentru ca acest depozit să poată fi calificat drept „indisponibil”.
- 84 Astfel, pe de o parte, o asemenea cerință ar fi de natură să submineze încrederea deponenților față de sistemul de garantare a depozitelor și să dea naștere unor fenomene de cereri masive de retragere a depozitelor.
- 85 Pe de altă parte, o asemenea cerință ar avea drept consecință să facă mai complexă procedura de constatare a indisponibilității depozitelor și să compromită obiectivul de celeritate al Directivei 94/19.
- 86 În definitiv, în circumstanțe precum cele din litigiul principal, atunci când toate operațiunile și plățile instituției de credit au fost suspendate, o asemenea condiție se justifică cu atât mai puțin cu cât nu este necesară și cu cât ar fi, în practică, foarte dificil sau chiar imposibil de îndeplinit, dat fiind că titularul depozitului nu este neapărat în măsură să aducă dovada că a făcut o cerere de restituire prealabilă și că acestea nu i s-a dat urmare.
- 87 Prin urmare, trebuie să se răspundă la a cincea întrebare că articolul 1 punctul 3 subpunctul (i) din Directiva 94/19 trebuie interpretat în sensul că constatarea indisponibilității unui depozit bancar, în sensul acestei dispoziții, nu poate fi supusă condiției ca titularul acestui depozit să fi formulat în prealabil, la instituția de credit în cauză, o cerere de retragere a fondurilor căreia nu i s-a dat urmare.

Cu privire la a șaptea și la a opta întrebare

- 88 Prin intermediul celei de a șaptea și al celei de a opta întrebări, care trebuie examinate împreună, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 1 punctul 3 subpunctul (i) și articolul 10 alineatul (1) din Directiva 94/19 trebuie interpretate în sensul că au efect direct și conferă deponenților dreptul de a intenta, în temeiul răspunderii statului pentru o încălcare a dreptului Uniunii, împotriva autorității publice ținute să constate indisponibilitatea depozitelor unei instituții de

credit, precum BNB, o acțiune în repararea prejudiciului pretins provocat de rambursarea tardivă a depozitelor. În cazul unui răspuns afirmativ, instanța de trimitere solicită indicații suplimentare cu privire la noțiunea de încălcare „suficient de gravă”, în sensul dreptului Uniunii, și ridică problema pertinentei anumitor circumstanțe factuale ale speței în vederea acestei aprecieri.

- 89 Cu titlu introductiv, trebuie precizat că, contrar celor susținute de BNB și astfel cum a arătat avocatul general la punctele 78-82 din concluziile prezentate, circumstanțele care au condus la litigiul principal diferă de cele care au condus la Hotărârea din 12 octombrie 2004, Paul și alții (C-222/02, EU:C:2004:606), astfel încât întrebările adresate de instanța de trimitere nu află răspuns în această hotărâre.
- 90 Din Hotărârea din 12 octombrie 2004, Paul și alții (C-222/02, EU:C:2004:606), reiese că, în măsura în care dreptul național a instituit un sistem de garantare a depozitelor, Directiva 94/19 nu se opune unei dispoziții naționale care exclude ca particularii să poată solicita repararea prejudiciilor cauzate de o supraveghere insuficientă sau deficitară din partea autorității naționale de supraveghere a instituțiilor de credit sau să angajeze răspunderea statului în temeiul dreptului Uniunii pentru motivul că aceste misiuni de supraveghere sunt realizate în interesul general.
- 91 Or, în speță, instanța de trimitere urmărește să afle dacă răspunderea unui stat membru poate fi angajată din cauza transpunerii incorecte a Directivei 94/19 și a punerii în aplicare incorecte a mecanismului de garantare a depozitelor prevăzut de această directivă.
- 92 În această privință, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, principiul răspunderii statului pentru prejudiciile cauzate particularilor prin încălcări ale dreptului Uniunii care îi sunt imputabile este inherent sistemului tratatelor pe care aceasta se întemeiază (Hotărârea din 26 ianuarie 2010, Transportes Urbanos y Servicios Generales, C-118/08, EU:C:2010:39, punctul 29 și jurisprudența citată).
- 93 Astfel, revine fiecărui stat membru obligația să se asigure că particularii obțin repararea prejudiciului cauzat prin nerespectarea dreptului Uniunii, indiferent care este autoritatea publică autoare a acestei încălcări și indiferent de cea căreia îi revine în principiu, potrivit dreptului statului membru în cauză, sarcina reparării acestui prejudiciu (Hotărârea din 25 noiembrie 2010, Fuß, C-429/09, EU:C:2010:717, punctul 46 și jurisprudența citată).
- 94 În plus, Curtea a statuat în mod repetat, referitor la condițiile de angajare a răspunderii statului pentru prejudicii cauzate particularilor prin încălcări ale dreptului Uniunii care îi sunt imputabile, că particularii vătămați au un drept la repararea prejudiciului dacă sunt îndeplinite trei condiții, și anume ca norma de drept al Uniunii încălcată să aibă ca obiect conferirea de drepturi particularilor, încălcarea acestei norme să fie suficient de gravă și să existe o legătură directă de cauzalitate între respectiva încălcare și prejudiciul suferit de acești particulari (Hotărârea din 28 iulie 2016, Tomášová, C-168/15, EU:C:2016:602, punctul 22 și jurisprudența citată).
- 95 Rezultă de asemenea dintr-o jurisprudență constantă că punerea în aplicare a acestor condiții care să permită stabilirea răspunderii statelor membre pentru prejudiciile cauzate particularilor prin încălcări ale dreptului Uniunii trebuie, în principiu, să fie efectuată de instanțele naționale, conform îndrumărilor date de Curte pentru a efectua această punere în aplicare (Hotărârea din 25 noiembrie 2010, Fuß, C-429/09, EU:C:2010:717, punctul 48, precum și Hotărârea din 19 iunie 2014, Specht și alții, C-501/12-C-506/12, C-540/12 și C-541/12, EU:C:2014:2005, punctul 100).
- 96 În ceea ce privește întrebarea dacă articolul 1 punctul 3 subpunctul (i) și articolul 10 alineatul (1) din Directiva 94/19 au efect direct și conferă dreptul de a intenta o acțiune în repararea prejudiciului cauzat de rambursarea tardivă a depozitelor, trebuie subliniat de la bun început că, întrucât

reclamantul se prevalează, în fața instanței de trimitere, de un prejudiciu cauzat prin încălcarea de către BNB a articolului 1 punctul 3 subpunctul (i) din Directiva 94/19, nu este necesar ca Curtea să se pronunțe cu privire la articolul 10 alineatul (1) de această directivă.

- 97 În ceea ce privește efectul direct al articolului 1 punctul 3 subpunctul (i) din Directiva 94/19, deși o asemenea condiție nu este impusă de jurisprudență în vederea angajării răspunderii unui stat membru pentru încălcarea dreptului Uniunii [a se vedea prin analogie Hotărârea din 5 martie 1996, *Brasserie du pêcheur și Factortame* (C-46/93 și C-48/93, EU:C:1996:79, punctele 21 și 22)], instanța de trimitere precizează totuși că, dacă respectiva dispoziție are un efect direct, BNB a încălcat dreptul Uniunii omițând să îl aplice în locul dispozițiilor naționale de transpunere a Directivei 94/19.
- 98 În această privință, trebuie amintit că, în toate situațiile în care dispozițiile unei directive sunt, din punctul de vedere al conținutului, necondiționate și suficient de precise, particularii sunt îndreptățiți să le invoce în fața instanțelor naționale împotriva statului membru fie atunci când acesta s-a abținut de la transpunerea în termen a acestei directive în dreptul național, fie atunci când a transpus directiva în mod incorect (Hotărârea din 25 iunie 2015, *Indėlių ir investicijų draudimas și Nemaniūnas*, C-671/13, EU:C:2015:418, punctul 57).
- 99 Desigur, articolul 1 punctul 3 subpunctul (i) din Directiva 94/19 lasă o marjă de apreciere statelor membre în vederea desemnării autorității competente să constate indisponibilitatea depozitelor, precum și o marjă de apreciere acesteia referitor la examinarea situației financiare a instituției de credit în cauză.
- 100 Cu toate acestea, indicând că autoritatea competentă trebuie să constate indisponibilitatea depozitelor cât mai curând și nu mai târziu de cinci zile lucrătoare de la data la care a stabilit pentru prima oară că o instituție de credit nu a plătit depozitele datorate și exigibile, această dispoziție enunță o obligație necondiționată și suficient de precisă a cărei respectare trebuia asigurată în cadrul competențelor sale de BNB, autoritate desemnată pentru a constata indisponibilitatea depozitelor.
- 101 O asemenea interpretare nu aduce atingere faptului că autoritatea publică autoare a încălcării dreptului Uniunii trebuie stabilită de instanțele naționale potrivit dreptului statului membru în cauză.
- 102 În ceea ce privește întrebarea dacă articolul 1 punctul 3 subpunctul (i) din Directiva 94/19 constituie o normă de drept al Uniunii care vizează să confere drepturi particularilor, este necesar să se arate că Directiva 94/19 vizează în special protecția deponenților.
- 103 În plus, constatarea indisponibilității depozitelor are o incidență directă asupra situației juridice a unui deponent din moment ce această constatare declanșează mecanismul de garantare a depozitelor și, în consecință, rambursarea deponenților.
- 104 În aceste condiții, este evident că articolul 1 punctul 3 subpunctul (i) din Directiva 94/19 constituie o normă de drept al Uniunii care vizează să confere drepturi particularilor.
- 105 În ceea ce privește condiția privind existența unei încălcări suficient de grave a dreptului Uniunii, trebuie amintit că, potrivit jurisprudenței Curții, o asemenea încălcare implică o nerespectare vădită și gravă de către statul membru a limitelor impuse puterii sale de apreciere. Elementele care trebuie luate în considerare în această privință sunt în special gradul de claritate și de precizie a normei încălcate, întinderea marjei de apreciere pe care norma încălcată o lasă autorităților naționale, caracterul scuzabil sau nescuzabil al unei eventuale erori de drept, caracterul intenționat sau neintenționat al neîndeplinirii obligației sau al prejudiciului produs ori împrejurarea că atitudinile adoptate de o instituție a Uniunii Europene au putut contribui la omiterea, la adoptarea sau la menținerea unor măsuri sau a unor practici naționale contrare dreptului Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 martie 1996, *Brasserie du pêcheur și Factortame*, C-46/93 și C-48/93, EU:C:1996:79, punctul 56).

- 106 În speță, trebuie subliniat că, deși BNB dispune, în temeiul articolului 1 punctul 3 subpunctul (i) din Directiva 94/19, de o anumită marjă de apreciere în ceea ce privește constatarea indisponibilității depozitelor unei instituții de credit, această marjă de apreciere este totuși încadrată.
- 107 Astfel, articolul 1 punctul 3 subpunctul (i) din Directiva 94/19 precizează în mod clar condițiile cărora le este subordonată constatarea indisponibilității depozitelor, precum și termenul în care trebuie efectuată o asemenea constatare.
- 108 În consecință, dacă sunt întrunite condițiile enunțate la articolul 1 punctul 3 subpunctul (i) din Directiva 94/19, autoritatea națională competentă trebuie să constate indisponibilitatea depozitelor în termenul imperativ de cinci zile.
- 109 Or, din analiza circumstanțelor din cauza principală reiese că, în urma informațiilor furnizate de Banca KTB în legătură cu dificultățile financiare și problemele de lichidități cu care se confrunta, BNB a plasat-o pe aceasta sub supraveghere specială din cauza unui risc de insolvabilitate și a decis să suspende toate plățile și operațiunile Băncii KTB. Astfel, măsurile de supraveghere a acesteia atestă îndoielile pe care le manifesta BNB, ținând seama de situația financiară a Băncii KTB, cu privire la capacitatea acesteia de a restitui depozitele într-un termen scurt. În plus, măsurile de suspendare a plăților și a operațiunilor Băncii KTB decise de BNB au împiedicat Banca KTB să restituie depozitele.
- 110 În afara acestor elemente, va reveni de asemenea instanței de trimitere sarcina de a lua în considerare, în vederea aprecierii ilegalității comportamentului BNB, caracterul intenționat sau neintenționat al prejudiciului cauzat.
- 111 În sfârșit, celelalte circumstanțe menționate de instanța de trimitere nu sunt pertinente pentru a stabili dacă, în împrejurările din cauza principală, neconstatând indisponibilitatea depozitelor în termenul de cinci zile prevăzut la articolul 1 punctul 3 subpunctul (i) din Directiva 94/19, BNB a săvârșit o încălcare suficient de gravă, în sensul dreptului Uniunii.
- 112 Astfel, în primul rând, împrejurarea că Fondul nu dispunea de suficiente fonduri pentru a acoperi toate depozitele garantate nu este pertinentă din moment ce o asemenea împrejurare nu figurează printre cele pe care autoritatea națională competentă trebuie să le ia în considerare pentru a stabili dacă este necesar să se constate indisponibilitatea depozitelor.
- 113 În al doilea rând, împrejurarea că, în perioada în cursul căreia plățile erau suspendate, instituția de credit a fost pusă sub supraveghere specială pentru a o proteja de insolvabilitate și faptul că depozitul reclamantului în litigiul principal a fost rambursat după constatarea de către BNB a eșecului măsurilor de redresare nu sunt mai pertinente. Pe de o parte, astfel cum a precizat Curtea ca răspuns la a treia întrebare preliminară, Directiva 94/19 nu condiționează constatarea indisponibilității depozitelor de insolvența instituției de credit. Pe de altă parte, Directiva 94/19 urmărește să protejeze deponenții impunând garantarea și rambursarea în termene foarte scurte a depozitelor ai căror titulari sunt.
- 114 În al treilea rând, împrejurarea că depozitul reclamantului din litigiul principal a fost rambursat, majorat cu dobânzile aplicate, inclusiv pentru perioada cuprinsă între 20 iunie 2014 și 6 noiembrie 2014, privește prejudiciul invocat de domnul Kantarev, iar nu existența unei încălcări suficient de grave a articolului 1 punctul 3 subpunctul (i) din Directiva 94/19.
- 115 Ținând seama de elementele care precedă și sub rezerva verificărilor care trebuie efectuate de instanța de trimitere, neconstatarea indisponibilității depozitelor în termenul de cinci zile prevăzut la articolul 1 punctul 3 subpunctul (i) din Directiva 94/19, în pofida faptului că erau întrunite condițiile enunțate în mod clar în respectiva dispoziție, poate constitui, în circumstanțele cauzei principale, o încălcare suficient de gravă, în sensul dreptului Uniunii, celelalte circumstanțe menționate de instanța de trimitere nefiind pertinente în această privință.

- 116 În ceea ce privește cea de a treia condiție de angajare a răspunderii statului ca urmare a unei încălcări a dreptului Uniunii, este de competența instanței de trimitere să verifice dacă, după cum pare să rezulte din dosarul trimis Curții, există o legătură de cauzalitate directă între încălcarea articolului 1 punctul 3 subpunctul (i) din Directiva 94/19 și prejudiciul suferit de domnul Kantarev.
- 117 Având în vedere toate considerațiile precedente, trebuie să se răspundă la a șaptea și la a opta întrebare că articolul 1 punctul 3 subpunctul (i) din Directiva 94/19 are efect direct și constituie o normă de drept care urmărește să confere drepturi particularilor care permit deponenților să intenteze o acțiune în repararea prejudiciului cauzat de rambursarea tardivă a depozitelor. Revine instanței de trimitere sarcina de a verifica, pe de o parte, dacă neconstatarea indisponibilității depozitelor în termenul de cinci zile lucrătoare prevăzut în această dispoziție, în pofida faptului că erau întrunite condițiile enunțate în mod clar în respectiva dispoziție, constituie, în circumstanțele cauzei principale, o încălcare suficient de gravă, în sensul dreptului Uniunii, și, pe de altă parte, dacă există o legătură de cauzalitate directă între această încălcare și prejudiciul suferit de un deponent precum domnul Kantarev.

Cu privire la prima și la a doua întrebare

- 118 Prin intermediul primei și al celei de a doua întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 4 alineatul (3) TUE, precum și principiile echivalenței și efectivității trebuie interpretate în sensul că, în lipsa unei proceduri specifice în Bulgaria pentru angajarea răspunderii acestui stat membru cu privire la prejudiciile care rezultă dintr-o încălcare a dreptului Uniunii de către o autoritate națională, acestea se opun unei reglementări naționale, precum cea în discuție în litigiul principal, care, pe de o parte, prevede două căi de atac diferite care țin de competența unor instanțe diferite și sunt prevăzute cu condiții diferite și, pe de altă parte, subordonează dreptul particularilor de a obține reparație caracterului intenționat al prejudiciului cauzat de autoritatea națională în cauză, de obligația particularului de a face dovada existenței unei vinovății, de plata unor taxe simple sau proporționale cu valoarea litigiului sau de anularea prealabilă a actului administrativ aflat la originea prejudiciului.
- 119 În această privință, instanța de trimitere precizează că există o divergență de jurisprudență în ceea ce privește regimul juridic aplicabil acțiunilor introduse împotriva BNB întemeiate pe o încălcare a dreptului Uniunii, unele instanțe considerând că asemenea acțiuni intră sub incidența Legii privind răspunderea statului, pe când alte instanțe au considerat că intră sub incidența regimului răspunderii de drept comun, instituit prin Legea privind obligațiile și contractele. În plus, Legea privind Banca Națională a Bulgariei limitează răspunderea acestora în cadrul exercitării funcțiilor sale de supraveghere doar la prejudiciile cauzate de acte săvârșite cu intenție.
- 120 Trebuie amintit de la bun început că, potrivit jurisprudenței Curții, cele trei condiții menționate la punctul 94 din prezenta hotărâre sunt suficiente pentru a da naștere unui drept la repararea prejudiciului în favoarea particularilor (Hotărârea din 25 noiembrie 2010, Fuß, C-429/09, EU:C:2010:717, punctul 65 și jurisprudența citată).
- 121 Rezultă că, deși dreptul Uniunii nu exclude în niciun caz ca răspunderea statului pentru încălcarea acestui drept să poată fi angajată în condiții mai puțin restrictive în temeiul dreptului național, acest drept se opune, în schimb, faptului ca statul să impună condiții suplimentare în această privință (Hotărârea din 25 noiembrie 2010, Fuß, C-429/09, EU:C:2010:717, punctul 66 și jurisprudența citată).
- 122 Trebuie amintit de asemenea că, în lipsa unor reglementări ale Uniunii în materie, revine ordinii juridice interne din fiecare stat membru atribuția de a desemna instanțele competente și de a stabili modalitățile procedurale aplicabile acțiunilor destinate să asigure protecția drepturilor conferite justițiabililor de dreptul Uniunii (Hotărârea din 30 septembrie 2003, Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, punctul 46 și jurisprudența citată).

- 123 Cu toate acestea, Curtea a precizat de asemenea că, exceptând dreptul la repararea prejudiciului care își are în mod direct temeiul în dreptul Uniunii atunci când condițiile necesare în acest scop sunt îndeplinite, statului îi revine obligația ca, în cadrul dreptului național al răspunderii, să repare prejudiciul cauzat, condițiile stabilite de legislațiile naționale în domeniul reparării prejudiciilor neputând fi mai puțin favorabile decât cele referitoare la acțiuni asemănătoare de natură internă (principiul echivalenței) și neputând fi concepute astfel încât să facă, în practică, imposibilă sau excesiv de dificilă obținerea reparării prejudiciului (principiul efectivității) (Hotărârea din 26 ianuarie 2010, Transportes Urbanos y Servicios Generales, C-118/08, EU:C:2010:39, punctul 31 și jurisprudența citată).
- 124 Principiul echivalenței impune ca toate normele aplicabile acțiunilor să se aplice fără distincție atât acțiunilor întemeiate pe încălcarea dreptului Uniunii, cât și celor similare întemeiate pe nerespectarea dreptului intern (Hotărârea din 15 martie 2017, Aquino, C-3/16, EU:C:2017:209, punctul 50 și jurisprudența citată).
- 125 Potrivit principiului efectivității, normele de procedură naționale nu trebuie să fie de natură să facă practic imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de ordinea juridică a Uniunii (Hotărârea din 15 martie 2017, Aquino, C-3/16, EU:C:2017:209, punctul 52 și jurisprudența citată).
- 126 În speță, în ceea ce privește condițiile de fond pe care trebuie să le îndeplinească o acțiune precum cea a reclamantului din litigiul principal, Legea privind Banca Națională a Bulgariei, condiționând dreptul la repararea prejudiciului de existența caracterului intenționat al prejudiciului cauzat de aceasta, supune acest drept unei condiții care depășește încălcarea suficient de gravă a dreptului Uniunii.
- 127 În ceea ce privește condiția care provine din Legea privind obligațiile și contractele și care impune reclamantului din litigiul principal să facă dovada existenței unei vinovății, Curtea a statuat deja că, deși anumite elemente obiective și subiective care, în cadrul unui sistem juridic național, pot fi legate de noțiunea „vinovăție” pot fi relevante, având în vedere jurisprudența amintită la punctul 105 din prezenta hotărâre, pentru a aprecia dacă o încălcare a dreptului Uniunii este sau nu este suficient de gravă, obligația de reparare a prejudiciilor cauzate particularilor nu poate fi subordonată unei condiții întemeiate pe noțiunea de vinovăție care depășește încălcarea suficient de gravă din dreptul Uniunii (Hotărârea din 25 noiembrie 2010, Fuß, C-429/09, EU:C:2010:717, punctul 67 și jurisprudența citată).
- 128 În consecință, pe de o parte, dreptul Uniunii se opune ca, în cadrul unei acțiuni precum cea din litigiul principal, dreptul la repararea prejudiciului să fie subordonat caracterului intenționat al prejudiciului cauzat de autoritatea națională în cauză. Răspunderea BNB într-un litigiu precum cel principal nu poate fi, așadar, apreciată din perspectiva condițiilor care figurează în Legea privind Banca Națională a Bulgariei. Pe de altă parte, revine instanței de trimitere sarcina de a stabili dacă noțiunea „vinovăție”, în sensul Legii privind obligațiile și contractele, depășește încălcarea suficient de gravă din dreptul Uniunii.
- 129 În ceea ce privește normele procedurale naționale, trebuie amintit că întrebarea dacă competența instanței naționale și procedura pentru soluționarea litigiului trebuie să depindă de calitatea autorității publice căreia îi este imputabilă încălcarea, precum și de caracteristicile preinsei acțiuni sau inacțiuni ține de autonomia procedurală a statelor membre (a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 septembrie 2003, Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, punctul 47).
- 130 Astfel, după cum a subliniat avocatul general la punctul 102 din concluziile prezentate, în situația în care se pot lua în considerare mai multe proceduri, dreptul Uniunii nu trebuie să prevadă care dintre aceste proceduri ar trebui aplicată. Cu toate acestea, alegerea procedurii adecvate și, prin urmare, a regimului de răspundere trebuie să respecte atât condițiile de angajare a răspunderii statului pentru prejudicii cauzate particularilor prin încălcări ale dreptului Uniunii care rezultă din jurisprudența Curții, cât și principiile efectivității și echivalenței.

- 131 În ceea ce privește principiul echivalenței, Curtea nu dispune de niciun element care să permită manifestarea unor îndoieli cu privire la conformitatea cu acest principiu a normelor stabilite prin Legea privind răspunderea statului sau prin Legea privind obligațiile și contractele.
- 132 În ceea ce privește principiul efectivității, instanța de trimitere ridică, în primul rând, problema conformității cu acest principiu a taxei care trebuie achitată în temeiul Legii privind răspunderea statului și al Legii privind obligațiile și contractele.
- 133 În această privință, trebuie amintit că fiecare caz în care se ridică problema dacă o dispoziție procedurală națională face imposibilă în practică sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite particularilor de ordinea juridică a Uniunii trebuie analizat ținând seama de locul pe care respectivele norme îl ocupă în ansamblul procedurii, de modul în care această procedură se derulează și de particularitățile respectivelor norme în fața diverselor instanțe naționale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 octombrie 2015, Târșia, C-69/14, EU:C:2015:662, punctul 36).
- 134 În acest scop, trebuie să se stabilească dacă legislația națională subordonează exercitarea acțiunii în repararea prejudiciului condiției plății taxei și dacă există posibilități de scutire.
- 135 Trebuie să se țină seama și de quantumul taxei și de împrejurarea dacă aceasta este sau nu de natură să constituie eventual un obstacol insurmontabil pentru accesul la justiție (a se vedea prin analogie Hotărârea din 22 decembrie 2010, DEB, C-279/09, EU:C:2010:811, punctul 61).
- 136 Din dosarul prezentat Curții reiese că, într-un litigiu precum cel principal, o persoană fizică precum domnul Kantarev trebuie, pentru o acțiune întemeiată pe Legea privind răspunderea statului, să achite o taxă fixă în quantum de 10 BGN (aproximativ 5 euro) și, pentru o acțiune întemeiată pe Legea privind obligațiile și contractele, o taxă proporțională, stabilită la 4 % din valoarea litigiului.
- 137 Ținând seama de informațiile de care dispune Curtea, o taxă fixă în quantum de 10 BGN (aproximativ 5 euro) nu pare să constituie un obstacol insurmontabil pentru accesul la justiție, aspect a cărui verificare revine instanței de trimitere.
- 138 În schimb, nu este exclus ca o taxă proporțională, stabilită la 4 % din valoarea litigiului, să constituie un obstacol important în calea exercitării dreptului la repararea prejudiciului, în special în lipsa unei posibilități de scutire de la plata unei astfel de taxe, aspect a cărui verificare revine instanței de trimitere.
- 139 În al doilea rând, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă faptul că Legea privind răspunderea statului limitează dreptul la repararea prejudiciului numai la cazurile în care prejudiciul rezultă dintr-un act ilegal anulat sau dintr-o acțiune sau inacțiune factuală ilegală a administrației este conform cu principiul efectivității.
- 140 În această privință, trebuie amintit că, referitor la punerea în aplicare a căilor legale disponibile în vederea angajării răspunderii unui stat membru pentru încălcarea dreptului Uniunii, Curtea a reținut deja că instanța națională poate să verifice dacă persoana vătămată a dat dovadă de o diligență rezonabilă pentru a evita prejudiciul sau pentru a-i limita întinderea și în special dacă aceasta a folosit în timp util toate căile legale pe care le avea la dispoziție (Hotărârea din 25 noiembrie 2010, Fuß, C-429/09, EU:C:2010:717, punctul 75 și jurisprudența citată).
- 141 Astfel, potrivit unui principiu general comun sistemelor juridice ale statelor membre, persoana vătămată trebuie să dea dovadă de o diligență rezonabilă pentru a limita întinderea prejudiciului, în caz contrar suportând ea însăși prejudiciul respectiv (Hotărârea din 25 noiembrie 2010, Fuß, C-429/09, EU:C:2010:717, punctul 76 și jurisprudența citată).

- ¹⁴² Totuși, din jurisprudența Curții reiese că ar fi contrar principiului efectivității să se impună persoanelor vătămate să recurgă în mod sistematic la toate căile legale aflate la dispoziția lor, în condițiile în care aceasta ar provoca dificultăți excesive sau nu li s-ar putea impune în mod rezonabil (Hotărârea din 25 noiembrie 2010, Fuß, C-429/09, EU:C:2010:717, punctul 77 și jurisprudența citată).
- ¹⁴³ Astfel, obligația de a obține în prealabil constatarea anulării actului administrativ aflat la originea prejudiciului nu este, în sine, contrară principiului efectivității. Însă o asemenea obligație poate face excesiv de dificilă obținerea reparării prejudiciilor ocazionate de încălcarea dreptului Uniunii dacă în practică această anulare este exclusă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 septembrie 2015, Ferreira da Silva e Brito și alții, C-160/14, EU:C:2015:565, punctul 51) sau foarte limitată.
- ¹⁴⁴ În speță, trebuie subliniat că cerința privind ilegalitatea actului autorității administrative sau caracterul ilicit al acțiunii sau inacțiunii acesteia nu constituie o cerință procedurală, ci o condiție de angajare a răspunderii statului apropiată de noțiunea de încălcare suficient de gravă, în sensul dreptului Uniunii.
- ¹⁴⁵ În schimb, constituie o cerință procedurală faptul de a subordona angajarea răspunderii statului și, prin urmare, a dreptului la repararea prejudiciului condiției anulării prealabile și, potrivit procedurii prevăzute în acest scop, a actului administrativ care s-ar afla la originea prejudiciului.
- ¹⁴⁶ Pentru a determina dacă această cerință, într-o situație precum cea în discuție în litigiul principal, este contrară principiului efectivității, revine instanței de trimitere sarcina de a verifica, din perspectiva tuturor circumstanțelor din cauza principală, a legislației bulgare și în special a modalităților procedurale ale acțiunilor în anularea actelor administrative, precum și a condițiilor cărora le este subordonată o asemenea anulare, dacă anularea actului administrativ aflat la originea prejudiciului în cauză este, în practică, exclusă sau foarte limitată.
- ¹⁴⁷ Articolul 4 alineatul (3) TUE, precum și principiile echivalenței și efectivității trebuie interpretate în sensul că, în lipsa unei proceduri specifice în Bulgaria pentru angajarea răspunderii acestui stat membru privind prejudiciile rezultate dintr-o încălcare a dreptului Uniunii de către o autoritate națională:
- nu se opun unei reglementări naționale care prevede două căi de atac diferite care țin de competența unor instanțe diferite și sunt prevăzute cu condiții diferite, în măsura în care instanța de trimitere stabilește dacă, având în vedere dreptul național, răspunderea unei autorități naționale precum BNB trebuie angajată în temeiul Legii privind răspunderea statului sau al Legii privind obligațiile și contractele și fiecare dintre cele două căi de atac respectă principiile echivalenței și efectivității;
 - se opun unei reglementări naționale care subordonează dreptul particularilor de a obține repararea prejudiciului condiției suplimentare întemeiate pe caracterul intenționat al prejudiciului cauzat de autoritatea națională în cauză;
 - nu se opun unei reglementări naționale care subordonează dreptul particularilor de a obține repararea prejudiciului obligației particularului de a face dovada existenței unei vinovății, în măsura în care, aspect a cărui verificare revine instanței de trimitere, noțiunea „vinovăție” nu depășește noțiunea „încălcare suficient de gravă”;
 - nu se opun unei reglementări naționale care prevede plata unor taxe simple sau proporționale cu valoarea litigiului, în măsura în care, aspect a cărui verificare revine instanței de trimitere, plata unei taxe simple sau proporționale cu valoarea litigiului nu este contrară principiului efectivității, având în vedere quantumul și mărimea taxei, aspectul dacă aceasta este sau nu de natură să constituie eventual un obstacol insurmontabil pentru accesul la justiție, caracterul său obligatoriu, precum și posibilitățile de scutire, și

- nu se opun unei reglementări naționale care subordonează dreptul particularilor de a obține repararea prejudiciului condiției anulării prealabile a actului administrativ aflat la originea prejudiciului, în măsura în care, aspect a cărui apreciere revine instanței de trimitere, această cerință poate fi în mod rezonabil impusă persoanei vătămate.

Cu privire la cheltuielile de judecată

¹⁴⁸ Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară:

- 1) **Articolul 1 punctul 3 și articolul 10 alineatul (1) din Directiva 94/19/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 30 mai 1994 privind sistemele de garantare a depozitelor, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2009/14/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 martie 2009, trebuie interpretate în sensul că se opun, pe de o parte, unei legislații naționale potrivit căreia constatarea indisponibilității depozitelor depinde de insolvența instituției de credit și de revocarea autorizației bancare a acestei instituții și, pe de altă parte, derogării de la termenele prevăzute de aceste dispoziții pentru a constata indisponibilitatea depozitelor și pentru a rambursa aceste depozite, pentru motivul că ar fi necesar ca instituția de credit să fie plasată sub supraveghere specială.**
- 2) **Articolul 1 punctul 3 subpunctul (i) din Directiva 94/19, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2009/14, trebuie interpretat în sensul că indisponibilitatea depozitelor în sensul acestei dispoziții trebuie constatată printr-un act explicit al autorității naționale competente și nu poate fi dedusă din alte acte, precum decizia Balgarska Narodna Banka (Banca Națională a Bulgariei) de a plasa Korporativna Targovska Banka sub supraveghere specială, și nici prezumată din circumstanțe precum cele din litigiul principal.**
- 3) **Articolul 1 punctul 3 subpunctul (i) din Directiva 94/19, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2009/14, trebuie interpretat în sensul că constatarea indisponibilității unui depozit bancar, în sensul acestei dispoziții, nu poate fi supusă condiției ca titularul acestui depozit să fi formulat în prealabil, la instituția de credit în cauză, o cerere de retragere a fondurilor căreia nu i s-a dat urmare.**
- 4) **Articolul 1 punctul 3 subpunctul (i) din Directiva 94/19, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2009/14, are efect direct și constituie o normă de drept care urmărește să confere drepturi particularilor care permit deponenților să intenteze o acțiune în repararea prejudiciului cauzat de rambursarea tardivă a depozitelor. Revine instanței de trimitere sarcina de a verifica, pe de o parte, dacă neconstatarea indisponibilității depozitelor în termenul de cinci zile lucrătoare prevăzut în această dispoziție, în pofida faptului că erau întrunite condițiile enunțate în mod clar în respectiva dispoziție, constituie, în circumstanțele cauzei principale, o încălcare suficient de gravă, în sensul dreptului Uniunii, și, pe de altă parte, dacă există o legătură de cauzalitate directă între această încălcare și prejudiciul suferit de un deponent precum domnul Nikolay Kantarev.**

5) **Articolul 4 alineatul (3) TUE, precum și principiile echivalenței și efectivității trebuie interpretate în sensul că, în lipsa unei proceduri specifice în Bulgaria pentru angajarea răspunderii acestui stat membru privind prejudiciile rezultate dintr-o încălcare a dreptului Uniunii de către o autoritate națională:**

- **nu se opun unei reglementări naționale care prevede două căi de atac diferite care țin de competența unor instanțe diferite și sunt prevăzute cu condiții diferite, în măsura în care instanța de trimitere stabilește dacă, având în vedere dreptul național, răspunderea unei autorități naționale precum Banca Națională a Bulgariei trebuie angajată în temeiul Zakon za otgovornostta na darzhavata i obshtinite za vredi (Legea privind răspunderea statului și a comunelor pentru prejudicii) sau al Zakon za zadalzheniata i dogovorite (Legea privind obligațiile și contractele) și fiecare dintre cele două căi de atac respectă principiile echivalenței și efectivității;**
- **se opun unei reglementări naționale care subordonează dreptul particularilor de a obține repararea prejudiciului condiției suplimentare întemeiate pe caracterul intenționat al prejudiciului cauzat de autoritatea națională în cauză;**
- **nu se opun unei reglementări naționale care subordonează dreptul particularilor de a obține repararea prejudiciului obligației particularului de a face dovada existenței unei vinovății, în măsura în care, aspect a cărui verificare revine instanței de trimitere, noțiunea „vinovăție” nu depășește noțiunea „încălcare suficient de gravă”;**
- **nu se opun unei reglementări naționale care prevede plata unor taxe simple sau proporționale cu valoarea litigiului, în măsura în care, aspect a cărui verificare revine instanței de trimitere, plata unei taxe simple sau proporționale cu valoarea litigiului nu este contrară principiului efectivității, având în vedere cuantumul și mărimea taxei, aspectul dacă aceasta este sau nu de natură să constituie eventual un obstacol insurmontabil pentru accesul la justiție, caracterul său obligatoriu, precum și posibilitățile de scutire, și**
- **nu se opun unei reglementări naționale care subordonează dreptul particularilor de a obține repararea prejudiciului condiției anulării prealabile a actului administrativ aflat la originea prejudiciului, în măsura în care, aspect a cărui apreciere revine instanței de trimitere, această cerință poate fi în mod rezonabil impusă persoanei vătămate.**

Semnături